Nr. 29 Vilnius 1938 m. lapkričio 22 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO" PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Sąžiningai atlikime savo pareigą per rinkimus

Valsčius (gmina) ūkininkui yra labai dažnai reikalingas. Jame kiekvienam tenka apsilankyti ir atlikti įvairiausius reikalus. Kartais tie reikalai ūkininkui pavyksta, bet kai kada ir nepavyksta. Dažniausiai valsčiumi esame nepatenkinti. Ypatingai nusiskundžiame, kad reikia dideli mokesčiai mokėti, kad tenka daug dienų dirbti šarvarkas, kad valsčiaus ir apskrities blogi keliai, nėra tiltų ir t. t. Taip besiskųsdami nepagalvojame, nuo ko gi priklauso valsčiaus valdybos sudėtis, kieno vardu valsčiaus vaitas vykdo įvairiausius darbus, kas jam nustato tų darbų planą, kuo remdamasis valsčius uždeda ūkininkams ir kitiems valsčiaus gyventojams mokesčius ir kitas pareigas. Aplamai mažai įdomaujamasi, kas tas valsčius, kaip atsirado, kas jame turi svariausią ir lemiamą balsą. Jeigu bent kiek šiuo reikalu susirūpinsime, tai prisiminsime, kad vyriausias valsčiaus reikalų vedėjas—vaitas yra renkamas valsčiaus tarybos. O taryba iš kur atsiranda? — Ją išrenka valsčiaus gyventojai, taigi dažniausiai ūkininkai. Vaitas vykdo valsčiaus tarybos nutarimus. O valsčiaus taryba, tai ūkininkų išrinkti atstovai, kurie nutaria, arba bent turėtų nutarti tai, kas ūkininkams naudinga. Vadinasi, valsčiaus valdyba, su vaitu priešakyje, turėtų būti pačių ūkininkų rankose ir vykdyti ūkininkų valią. Tiesa, kai kur vaitas atsisėda ne tas, kurio norėtų valsčiaus gyventojai, bet kurio nori apskrities storasta. Tačiau jeigu valsčiaus gyventojai, ypatingai jų išrinkti valsčiaus tarybos nariai būtų griežti, užsispyrę, tai iš kelių storastos siūlomų kandidatų pasirinktų tą, kuris yra jiems artimiausias, patikimiausias.

Bet tikrumoje dažnai mūsų ūkininkai mažai kreipia dėmesio į tarybos narių rinkimus ir išrenka visokius lepšlus, šiaudadūšius arba visai svetimus žmones. Lepšiai, nors ir dalyvauja valsčiaus tarybos posėdžiuose, bet jie ten tik sėdi, klauso ir vykdo, kas liepiama. Jie išklauso vaito visokių sumanymų, o kai tas paklausia, kas yra priešingas tam sumanymui, tai, kaip žado netekę, visi sėdi ir tyli. Tokiu būdu vaitas, ką nori ir kaip nori, taip padaro. Nors tie tarybininkai ir sėdi, ir klausosi ir pritploja visiems vaito sumanymams, bet patys nepraveria burnos, nepasako, kas ir kaip valsčiuje reikėtų padaryti, sutvarkyti, nepareiškia to, apie ką galvoja visi gyventojai, ko jie nori, kuo skundžiasi. Tokia taryba neverta gero vardo, o jos nariai yra tikri Molio Motiejai.

Tačiau dėl nesirūpinimo rinkimais į valsčiaus tarybą dažnai tarybon patenka ne tiktai Molio Motiejai, bet žmonės, kurie kitaip galvoja negu ūkininkai, kuriems rūpi visai kitoki reikalai. Dažnai į tarybą patenka įvairūs šlėktelės, nuskurę ar dar šiaip taip besilaiką dvarininkėliai. Šie ūkininkų, ypač lietuvių nemėgsta. Jiems ūkininkų reikalai visai svetimi. Bet kadangi jie yra akiplėšiški, savanaudžiai, tai tik savo reikalais rūpinasi, kas naudinga ir pelninga, dėl savęs nutaria, o visus sunkumus, naštas sukrauna ūkininkams, ypač lietuviams. Dėl to, nors valsčiaus gyventojai pagal įstatymus visi lygūs, visiems turi būti paskirtos vienodos pareigos ir visiems priklauso tos pačios teisės, tačiau iš vienos pusės ūkininkams nesirūpinant savo reikalais, neginant savo teisių, o iš antros—leidžiant ūkininkų vardu tvarkyti valsčius visokiems poneliams, šlėktelėms, tenka nevienodos naštos ir nevienodi, nelygūs patarnavimai. Bet dėl to, kaip jau minėjome, dažniausiai kalti patys ūkininkai. Kalti jie dėl to, kad nepasiştengia išrinkti į tarybos narius savų žmonių, kurie yra drąsūs, sumanūs, išmintingi, kurie supranta valsčiaus tarybos pareigas ir teises ir nesigėdina, išdrįsta energingai ginti savo tautiečių ir kaimynų reikalus.

Šį svarbų klausimą keliame aikštėn dabar dėl to, kad mūsų krašte, pirmiausiai Vilniaus vaivadijoje jau paskelbti rinkimai beveik į visas seniūnijų tarybas. Pagal šiemet išleistą įstatymą, rinkimai į valsčiaus tarybas vyksta truputį kita tvarka, negu anksčiau vykdavo. Būtent, dabar kiekviena seniūnija (gromada) turi išrinkti tam tikrą skaičių seniūnijos tarybos narių. Šie seniūnijų tarybų nariai (radni gromady) vėliau rinks valsčiaus tarybos narius. O jau valsčiaus taryba (rada gminy) rinks vaitą, jo padėjėją ir atstovus į apskrities seimelį. Taigi dabar svarbu išrinkti tinkamus, išmintingus, drąsius seniūnijų tarybų narius.

Žodžiu, mūsų kaimas šiais mėnesiais turės progos parodyti, ar yra pribrendęs visuomeniškai, ar sugeba ginti savo reikalus, ar moka viešai pasirodyti, kaip vienos tautos, vieno amato vienetas, ar dar yra nenusikratęs vergijos ydų ir vis dar duodasi kitų vedžiojamas, išnaudojamas.

Norint išrinkti savo žmones, reikia būti vieningiems, susiklausiusiems, gerai pažinti rinkimų taisykles, sąžiningai rinkimų metu atlikti rinkikų ir renkamų pareigas ir suprasti rinkimų tikslą ir geros valsčiaus tarybos naudą. Jeigu mūsų kaimas gerai žinos, kokios yra valsčiaus tarybos pareigos ir teisės, ką ji gali ūkininkams padaryti gero ir blogo, tikrai išrinks tokius, kurie tarnaus lietuvių ūkininkų reikalams, vykdys jų pageidavimus ir dirbs taip, kad visi mūsų ūkininkų reikalai būtų patenkinti, įgyvendinti.

Valsčiaus įstaiga, su taryba priešakyje, vykdo daug svarbių darbų. Valsčius tiesia ir taiso savo ribose kelius, tiltus, sausina pievas, laukus, laiko savo agronomą, veterinarą, jeigu išgali, tai net ir ligoninę, steigia bibliotekas, kuriose laiko ir skolina valsčiaus gyventojams naudingas knygas ir laikraščius, stato mokyklas, steigia vaikų darželius, laiko pagerintus veislinius gyvulius, kuriais naudojasi valsčiaus ūkininkai, steigia javų valymo punktus, kad ūkininkai turėtų kur sėklas gerai išvalyti, duoda pašalpas ūkininkų vaikams, kurie mokosi žemesnėse žemės ūkio mokyklose ir jas baigę grįžta į tėvų ūkį ūkininkauti, organizuoja žemės ūkio gaminių pardavimo įstaigas, skerdyklas, kovoja su žmonių ligomis ir blogais papročiais, pav., girtuoklyste ir t.t. Sunku visus darbus ir išskaityti. Jeigu valsčiaus taryba yra sumani, energinga, tai ji suranda labai daug įvairiausių naudingų darbų, o jeigu nesumani, tai nieko neišgalvoja. Kai taryba yra sudaryta ne iš lepšių, tai ji valsčiaus gyventojų sumokėtus mokesčius paskirsto naudingiems tikslams ir darbams. O jeigu tarybos narių daugumą sudaro neapsišvietę arba koki nors bailiai, tai tuos pinigus paskirsto vaitas su kokiu nors šlėktele pagal savo nuožiūrą. Kai taryba yra išmintinga, tai ir išlaidų didelių valsčius neleidžia daryti. Tada ūkininkams tenka mokėti mažesni mokesčiai. Jeigu taryba bus energinga ir drąsi, valsčiuje gali atsirasti biblioteka su lietuviškomis knygomis, gali įsisteigti lie-

tuviškas vaikų darželis, gali susiorganizuoti valsčiaus skaitykla ir t.t.

Dėl to, prasidėjus rinkimams, visi mūsų ūkininkai ir kiti kaimo gyventojai, be jokio skirtumo — vyrai ir moterys, turi labai sąžiningai ir energingai dalyvauti tuose rinkimuose, turi kiekvienas rūpintis, kad būtų įtrauktas į rinkikų sąrašą, kad, reikalui esant, sutiktų būti renkamas, nesigailėtų laiko ir darbo įvairiems rinkimų formalumams atlikti. Rinkimų metu reikia būti vieningiems, drausmingiems, drąsiems. Negalima tada vaduotis kaimyniškomis pyktimis. Jeigu su kaimynu esi susipykęs, bet jis yra renkamas, nežiūrėk asmeniškų pykčių ir balsuok už jį. Tegul visi, kas tik turi teisę, ruošiasi prie rinkimų ir tegul visi lietuviai renka tiktai tikrus, susipratusius, energingus lietuvius, kurie ginti ne tiktai mūsų ūkinius, bet ir tautinius reikalus. *J. J.*

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Valdžia premijuoja grūdų eksportą

Nuolat kylant Lietuvos Valstybės žemės ūkio kultūrai, kasmet didėja ir javų derliai. Nors savo krašte labai daug suvartojama grūdų žmonių maistui ir išbujojusiam gyvulių ūkiui pašarams, bet daug dar jų lieka ir eksportui. 1937—38 metais buvo eksportuota užsienin daugiau, kaip 80.000 tonų įvairių grūdų. Šiemet numatomas dar didesnis grūdų eksportas. Manoma, kad šiemet lengvai bus galima eksportuoti iki 150.000 tonų įvairių grūdų.

Tačiau užsienio rinkose šiemet smarkiai nukritus grūdų kainoms, ūkininkams tektų mokėti labai pigias kainas už grūdus. Todėl ūkininkai turėtų labai didelius nuostolius iš javų ūkio. Kad to nebūtų ir kad užtikrinus ūkininkams už grūdus tokias kainas, kurios apmokėtų ne tiktai visas jų gamybos išlaidas, bet dar duotų ir šiokį tokį pelną, valdžia premijuoja grūdų supirkimą ir eksportą.

Visas grūdų eksportas yra Lietūkio žinioje. Šių metų derliaus įvairių grūdų Lietūkis jau supirko 5.000 tonų ir sumokėjo ūkininkams apie 9 mil. lt., o išeksportavo apie 30.000 tonų. Kadangi Lietūkis ūkininkams moka už rugių 100 kg po 18 litų, o užsienyje turi parduoti tik už 10 — 11 litų, tai iš to susidaro dideli nuostoliai. Šiuos nuostolius Lietūkiui grąžina valstybės iždas.

Nors javų eksportas tariamai duoda valstybei didelius nuostolius, bet iš tikrųjų jis yra vistiek naudingas visam kraštui. Mat, valstybė gauna iš užsienio aukso už grūdus, o tie pinigai, kuriuos valstybė primoka už grūdų eksportą, irgi palieka savo krašte, pas ūkininkus.

„Valgio" bendrovė

Šio mėnesio 10 dieną „Pienocentro" rūmų salėje įvyko naujos akcinės bendrovės steigimas. Nauja bendrovė vadinasi „Valgis". Svarbiausias bendrovės tikslas yra steigti ir laikyti restoranus, užkandines, valgyklas, kavines. Šioje srityje veikimo dirva dar yra labai plati. Bendrovės steigėjai, pav., „Pienocentras", jau ir ligi šiol tam tikra dalimi toje srityje veikė, turėdamas daugelyje vietų savo gaminių užkandines. Tačiau šiems prekybos ir gamybos centrams sunku ir nepatogu buvo išplėsti šios rūšies veikla. Dėl to jau seniai buvo juntamas reikalas steigti atskirą bendrovę. Dabar ji ir įsteigta. Jos pagrindinis kapitalas 300.000 litų. Stambiausiais akcininkais yra: Maistas (99 akcijos po 1.000 litų), Pienocentras (98 akcijos po 1.000 litų), Parama ir Gubernija (po 50 akcijų), Lietūkis (2 akcijos) ir bendrovė „Žuvis" (1 akcija). Bendrovės veikimas numatomas pradėti nuo ateinančių metų pradžios.

Didėja mašinų pirkimas

Šiemet Lietūkis per pirmuosius 8 mėnesius visame krašte pardavė įvairių žemės ūkio ir pramonės mašinų už 4.100.000 lt. Praėjusiais metais per tą patį laiką buvo parduota tų pačių mašinų už 2.852.000 lt. Tokiu būdu šiemet mašinų pirkimas Lietūkyje padidėjo net 30%. Tas liudija apie gerėjančią viso krašto ūkio būklę ir pramonės augimą.

Bus plečiamas cukrinių runkelių auginimas

Lietuvos valstybėje, gerėjant piliečių gerbūviui, nuolat didėja ir cukraus suvartojimas. Šiemet buvo sudaryta su ūkininkais sutartys užauginti 167.000 tonų cukrinių runkelių. Bet numatoma, kad šio kiekio runkelių jau bus per maža, kad galima būtų pagaminti pakankamai cukraus visam kraštui. Todėl kitiems metams cukriniams runkeliams auginti bus sudaryta su ūkininkais sutarčių 180 000 tonų runkelių.

Šiemet Lietuvos cukraus fabrikai jau pradėjo gaminti ir gabalinį cukrų.

Raus kelmus

Praėjusiais metais Miškų Departamentas pradėjo platesniu mastu rauti ūkišku būdu kelmus. Šiemet miško kirtimo sezone numatyta išrauti apie 100.000 kietmeterių kelmų. Kelmai bus pardavinėjami pieninėms, plytinėms ir paskiriems pirkėjams. Iki šiol buvo leidžiama valdiškuose miškuose rauti kelmus patiems gyventojams ir buvo imama už 1 kietmeterį kelmų kurui po 30 centų, o už smaliokų — pramonei 50 centų.

Pienocentro pirmininkas sugrįžo iš užsienio

Neseniai Pienocentro pirmininkas ir vyriausis direktorius p. J. Glemža buvo išvažiavęs Anglijon ir Vokietijon patyrinėti sviesto ir kiaušinių rinkos. Jam svarbu buvo pačiam išgirsti, ką kalba anglų ir vokiečių pirkliai ir vartotojai, kurie perka ir valgo Lietuvos sviestą. Ar yra kokių pageidavimų ar nusiskundimų lietuvišku sviestu ir kiaušiniais. Jeigu yra, tai reikia ištirti ir ateityje pasistengti, kad jų nebūtų.

Anglijon eina 70% viso Lietuvos sviesto eksporto, kiaušinių irgi apie 70%. Vokietijon — apie 20% sviesto ir kiaušinių. Paskutiniu laiku buvo stengiamasi, kad Lietuvos sviestas ir kiaušiniai būtų žinomi ne tiktai viename kuriame Anglijos mieste, bet visame krašte. Šiemet per 10 mėnesių Anglijon buvo eksportuota 214 tūkstančių centnerių sviesto. Iš to pateko į Londoną ir jo apylinkes 135 tūkst. centn., o kita dalis į šiaurinę ir vidurinę Angliją. Toks sviesto paskirstymas sumažina sviesto susigrūdimą vienoje vietoje sezono metu.

Pirm. J. Glemža su pasitenkinimu konstatavęs, kad dėl sviesto Anglijoje nebuvo pareikšta jokių pagrindinių reikalavimų. Lietuvos sviestas ten yra plačiai žinomas, mėgiamas ir vertinamas. Lietuviško sviesto kaina yra lygi kitų Pabaltės valstybių sviesto kainomis. Dabar apskritai sviesto kainos pasaulinėje rinkoje yra kiek pigesnės, nei praėjusiais metais tuo pačiu laiku, o kiaušinių brangesnės.

Dėl lietuviškų kiaušinių buvo pageidauta tiktai tiek, kad būtų jie pakuojami į mažesnes dėžes ir ne su drožlėmis, bet į tektūrinius narvelius (korius), kaip tai daro danai.

Pirmininkas J. Glemža teiriavosi Anglijoje ir jūrų transporto ir laivų draudimo reikalais, nes ir Lietuvoje jau įsisteigė šios rūšies bendrovė. Sutarta, kad lietuviai, kurie nori pasispecializuoti šioje darbo srityje, galės būti priimami kuriam laikui pasimokyti į atitinkamas anglų bendroves Londone. Vienas Pienocentro tarnautojas jau įstojęs į vieną tokią bendrovę specializuotis. Dabar galima bus gauti anglų instruktorių ir direktorių Lietuvos jūrų transporto ir draudimo bendrovės reikalams sutvarkyti.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Ir vėl skolų išdėstymas?

Neseniai Lenkijos Prezidentas priėmė Poznanės ir Pamarės krašto ūkininkų delegaciją. Ši delegacija kartu įteikė ir memorijalą. Memorijale yra išdėstyta sunki ūkininkų padėtis ir nurodyti kai kurie būdai, kaip toji padėtis būtų galima pataisyti. Visi tie nurodyti būdai galima išvardinti vienu sakiniu: sumažinti ūkininkų skolas ir palengvinti tų sumažintų skolų mokėjimas. Be to, memorijale nurodoma, kad dabartinės ir buvusios, taigi išdėstytos ratomis (14 metų) ūkininkų skolos būtų išdėstytos

mažiausiai 50 metų, o kol šis palengvinimas bus įvykdytas, turėtų būti sulaikytas skolų reikalavimas. Kadangi su tokiais reikalavimais kreipiasi turtingiausi Lenkijos ūkininkai, tai reikia daryti išvada, kad žemės ūkio padėtis iš tikro nėra gera, kad ūkininkus vėl pradėjo kamuoti dar visai nesibaigusi žemės ūkio krizė.

Dėl dalių išmokėjimo sumažinimo

Iki šiol buvo galima kreiptis į taikymosi įstaigas (urzędy rozjemcze) su pasiūlymu sumažinti dalių išmokėjimą giminėms (broliams, seserims ir t.t.). Galima buvo reikalauti sumažinti dalių išmokėjimą giminėms tuo atveju, kada tų dalių išmokėjimas buvo sutartas laikotarpyje nuo 1924 m. balandžio 28 d. iki 1932 m. liepos mėn. 1 d. Paskutinis terminas, iki kurio dar galima reikalauti sumažinti dalių išmokėjimą giminėms taikymo įstaigose, baigiasi šių metų gruodžio 31 d. Praėjus šiam terminui nebus galima reikalauti dalių mokesčio sumažinimo, o bus galima reikalauti tiktai šio mokesčio mokėjimo išdėstymo ratomis per ilgesnį laiką. Todėl, kas dar turi tokių skolų giminėms, gali pasinaudoti jų sumažinimu, tik reikia tai pasiūlyti (złożyć wniosek) taikymo įstaigai iki š. metų gruodžio 31 d.

Teisinga nuomonė apie Lietuvos žemės ūkį

Neseniai išėjusiame lenkiškame kaimo kalendoriuje „Kalendarz Wiejski“ 1939 metams, kurį išleido Gebethnerio ir Volfo knygynas Varšuvoje, randame ilgoką straipsnį, kuriame aprašomas Lietuvos, Latvijos ir Estijos žemės ūkis. Visų šitų valstybių žemės ūkio ir apskritai ūkiškoji santvarka ir milžiniška pažanga statoma pavyzdžiu kitoms valstybėms. Dėl Lietuvos rašoma, kad tuojau po Didžiojo karo buvo joje labai išsiplatinęs komunizmas, bet įvykdžius griežtą žemės reformą, dabar ten nėra visai komunistų pavojaus. Per žemės reformą buvo žeme aprūpinta 38.000 bežemių ir papildyta 26.000 mažažemių ūkių. Tam tikslui buvo iš dvarų atimta ir išdalinta ūkininkams daugiau, kaip 450.000 ha dirbamos žemės. Todėl dabar Lietuvoje yra vos 17% ūkininkų, kurie turi po mažiau, kaip po 5 ha žemės. Šie smulkūs ūkininkai yra daugiausia priemiesčių darbininkai, kurių svarbiausias užsiėmimas yra darbas fabrikuose. Visi kiti ūkininkai turi pakankamo didumo ūkius, kuriuose smarkiai keliama žemės ūkio kultūra. Pavyzdžiui, 1913 m. 1 ha rugių davė tik 9 q grūdų, o 1937 m. — 12 q; kviečių 1913 m. — 10 q, o 1937 m.—15 q, avižų 1913 m.— 8 q, o 1937 — 11 q, bulvių 1913 m.— 67 q, o 1337 m. — 146 q.

Taip pat straipsnyje pabrėžiama, kad Lietuvoje puikiausiai yra suorganizuotas pieno ir mėsos ūkis, kuris dėl to labiausiai išaugo ir ištobulėjo. Šios trys Pabaltės valstybės yra geriausias pavyzdys, kaip visa valstybės galia ir gerbūvis remiasi vidutinio smulkumo darbščiais ir sąžiningais piliečiais ūkininkais. Straipsnis baigiamas tokiu sakiniu: aukšta šių tautų (Pabaltės valstybių) etika ir sąžiningumas, o taip pat valstybinės idėjos sukūrimas ant sveiko, kaimiško žmonių elemento, užtikrina joms pastovią nepriklausomybę ir ramų bei sotų gyvenimą.

Lenkijos derliai ir gyventojų prieauglis

Pagal statistikos duomenis Lenkijos derliai iš 1 ha nuo 1928 m. iki 1937 m. vidutiniškai šitaip atrodo:

	1928—1932	1933—1937
Kviečiai	11,7 q	12,0 q
Rugiai	11,2 „	11,2 „
Miežiai	12,8 „	11,9 „
Avižos	11,6 „	11,5 „
Bulvės	114 „	119 „
Cukr. burokai	214 „	213 „

Iš šių skaičių matome, kad tiktai kviečių derlius padidėjo antrame laikotarpyje 0,3 q iš ha ir bulvių 5 q iš ha. Kitų javų derliai arba nė kiek nepadidėjo arba net sumažėjo.

Tuo tarpu Lenkijos gyventojų skaičius kasmet padidėja 400.000 žmonių. Todėl, jei palyginsime, kiek tenka įvairių javų derliaus vienam Lenkijos gyventojui pirmame ir antrame laikotarpyje, tai pamatysime, kad beveik visų javų antrame laikotarpyje (1933—1937) tenka mažiau, kaip pirmame laikotarpyje (1928—1932). Iš to galima padaryti išvada, kad Lenkijos derliai stovi beveik vietoje arba labai išlėto didėja, o gyventojų skaičius labai greitai auga. Todėl derlių didėjimas negali prisivyti gyventojų smarkaus prieauglio. Žemiau dedama lentelė ryškiai tą parodo.

Vienam Lenkijos gyventojui vidutiniškai teko kg:

	1928—1932 m.	1933—1937 m.
Kviečių	58	61
Rugių	201	190
Miežių	47	42
Avižų	79	76
Bulvių	953	999

Jeigu ir toliau derlių prieauglis taip atsiliks nuo gyventojų prieauglio, tai ateityje Lenkijoje ne tik nebus javų perteklіaus, bet dargi gali pasidaryti jų nedateklius. Todėl, kad tas neįvyktų, reikia labiau, nei iki šiol, susirūpinti žemės ūkio kultūros kėlimu.

Daržovių sėja rudenį

Kiekvienas ūkininkas pastebėjo, kad pavasarį visur pridygsta jaunų klevelių, alksniukų, obelaičių, kriaušaičių ir kitokių medžių. Taipgi toje vietoje, kur augo morkų ar kopūstų pasodininkai, išauga anksti pavasarį morkos ir kopūstų rasoda. Visiems bus suprantama, kad tie kleveliai, berželiai, morkos, kopūstai ir kiti augalai, kurie anksti pavasarį pasirodo, išauga iš sėklų. Tos sėklos rudenį išbyra ant žemės ir per žiemą išsilaiko nesugedusios. Pavasarį, kai tik oras atšyla, tuojau sėklos pradeda dygti. Tokiu būdu dauginasi medžiai ir kiti augalai.

Kai norime tuos augalus dauginti patys, rudenį surenkame jų sėklas, jas atitinkamai per žiemą laikome, kad nesusigadintų, o pavasarį, žemę paruošę, jas sėjame. Bet kai kurios sėklos per žiemą sveikos išlaikyti yra gana sunku. Vienos jų bijo drėgmės, kitos sausoje vietoje laikomos sudžiūsta ir pavasarį pasėjus ilgai nedygsta. Dėl to kai kurios sėklos (ypač medžių) rudenį stratifikuojamos, tai yra sudedamos į drėgnoką smėlį ir taip laikomos per žiemą, kad būtų pasiruošusios dygti. Toks sėklų laikymas sudaro nemaža keblumų ir dažnai gerai išlaikyti nepavyksta, ypač nepratyrusiems. Be to, net ir labai gerai laikomos per žiemą sėklos pavasarį pasėtos vėlai sudygsta ir vėliau subręsta, ypač mūsų šaltame klimate.

Kad tų sunkumų ir trukdymų būtų galima išvengti, pradėta mėginti kai kurių augalų sėklas sėti iš rudens. Ypač nemaža mėginimų daryta su daržovėmis, kurių kiekvienas augintojas nori prisiauginti kuo anksčiausiai. Ankstyvos daržovės naudingos ne tik savo reikalams, bet ir parduoti. Neturint inspektų, kaip tik ir naudinga daržovės sėti rudenį, kad jos anksčiau suaugtų ir subręstų. Tačiau ne visos daržovės iš rudens galima sėti, nors beveik visų daržovių sėklos žemėje per žiemą nesugenda ir pavasarį sudygsta. Ypač rudenį pasėjus sudygsta kopūstų, pamidorų, burokėlių, morkų, petruškų, pasternokų, rūgštynių, svogūnų, žirnių, krapų sėklos. Bet praktiškai imant kai kurios čia išvardintos sėklos, pasėtos rudenį, vasarą blogai auga. Pavyzdžiui, burokėliai, pasėti rudenį, vasarą dažniausiai virsta žyduoliais. Dėl to prieš žiemą dažniausiai sėjamos tik tos daržovės, kurių sėklos prieš sėją mirkomos, būtent: morkos, petruškos, pasternokai, svogūnai. Nors bandymais įrodyta, kad ir lepiosios daržovės, pavyzdžiui, pamidorai, kopūstai galima prieš žiemą sėti. Dotnuvoje Žemės Ūkio Akademijos ūkyje, auginant rudenį sėjamus pamidorus, buvo išauginta nauja pamidorų atmaina „Kondine Red-Žieminiai“. Visos pamidorų atmainos paprastai visuomet gerai užderėdavo, o minėti „Kondine Red-Žieminiai“ pasižymi dideliu atsparumu ne tik šalčiams, bet ir ligoms, sausroms bei kitoms nepalankioms sąlygoms. Be to, žieminiai pamidoriai visuomet esti labai stiprūs, derlingi, anksčiau pribręsta. Tas pat esti su morkomis. Bet morkos reikia sėti tiktai trumpomis šaknimis ir gerų atmainų, pavyzdžiui, „Nanto“ ir „Paryžiaus“. Rudenį pasėtos morkos galima

jau naudoti net birželio mėnesio pradžioje. Kalbant apie rudenį sėjamoms daržovėms žemės paruošimą, tenka pasakyti, kad geriausiai joms tinka lengvesnė žemė, šiek tiek nuolaidesnėse vietose. Be to, dirva turi būti gerai patręšta, geriausia šviežiu mėšlu. Mėšlas turi būti perpuvęs, smulkus, sutręšęs. Vienam kvadratiniui metrui mėšlo reikia duoti apie 2—3 kg. Vietoje mėšlo galima vartoti ir kompostinė žemė. Naudinga, be to, dar žemė patręšti ir mineralinėmis trąšomis, ypač fosforinėmis. Tam tikslui geriausiai tinka superfosfatas, kurio reikia duoti apie 40 gramų 1 kvadr. metrui. Išbarstomas jis prieš sėją. Kas neturi sutręšusio, gerai perpuvusio mėšlo ir komposto, o dirva yra nepersunki, tai labai naudinga ji patręšti pelenais. Pelenų reikia duoti apie 100 gramų į 1 kvadr. metrą. Pelenai išbarstomi prieš sėją ir sumaišomi, pavyzdžiui, grėbliu su žemėmis.

Sėklos sėjamos vėlai rudenį, kad iš grūdų prieš žiemą nepasirodytų daigeliai. Jeigu sėkla prieš žiemą suspėtų išleisti daigelį, tai nors tas daigelis iš žemės ir neišlystų, bet jis žiemos metu nušaltų ir pražutų. Dėl to sėti reikia lapkričio mėnesį, o jeigu žemė neįšalusi, tai ir gruodžio mėnesį. Sėjimas atliekamas tokiu pat būdu, kaip ir pavasarį. Žinoma, žemė prieš sėją tinkamai paruošiama: suariama, suakėjama, patręšiama, padaromos lysvės ar vagos. Šie darbai reikia padaryti anksčiau, kad žemė prieš sėją išsivėdintų. Sėti galima į lysves ir vagas. Jeigu žemė drėgnesnė, tai daromos aukštos lysvės, o jeigu neperdrėgna, tai pakanka vagų. Pasėti reikia kiek giliau, negu pavasarį. Morkos reikia sėti apie 3—3½ cm gilumo. Panašiai giliai pasėjamos ir kitų daržovių sėklos. Pirmiausiai padaromi nurodyto gilumo grioveliai, o vėliau į juos beriamos sėklos. Grioveliai su sėkla pridengiami ta pačia žeme. Naudingiausia būtų sėkla pridengti smėliu arba žeme, sumaišyta su smėliu. Tada nepasidaro ant sėklų pluta. Sėkla irgi naudinga sumaišyti su smėliu, kad per daug jos neišsibertų. Vienam kvadratiniui metrui užtenka 1 gramo sėklos. Kai dirva sušąla, naudinga žemė kuo nors pridengti, kad labai nesupultų. Tam tikslui tinka eglišakės, lapai, šiaudai ir kitos panašios medžiagos. Pavasarį, kai tik žemė atšals, tuojau toji medžiaga nuimama, grėbliu nugrėbiama. Geriausia nugrėbti, kai tik sniegas nutirpsta. O kai žemė jau kiek pradžiūsta, tai tuojau ji supurinama, kad oras galėtų įeiti ir žemė prasivėdinti. Vėliau, kai jau sėklos pradeda dygti ir sudygsta, daržovių priežiūra esti tokia pat, kaip ir pavasarį pasėtų, būtent reikia jos ravėti, retinti, žemė purinti ir t. t. Rudenį pasėtos daržovės, kaip minėjome, suauga daug anksčiau. Dėl to jos galima brangiau parduoti. Labai būtų naudinga, kad ir mūsų ūkininkai, nors po keletą kvadratinių metrų pamėgintų pasėti rudenį kai kurių daržovių. Jeigu kas mėgintų, tai vasarą, kai jau bus matomi to darbo vaisiai, turėtų „Ūkininkui" parašyti, kaip pavyko, kad ir kiti skaitytojai sužinotų, ar apsimoka daržovės sėti rudenį.

Vištų lesinimas ir priežiūra žiemą

Ypač mūsų krašte vištos nėra tinkamai įvertintos, nors jas visi ūkininkai laiko. Daugelio mūsų ūkininkų nuomone iš vištų maža nauda arba jokios nėra, bet be jų apseiti irgi negalima ir nedera, nes viena, kad kiaušiniai retkarčiais yra reikalingi svečiui pavaišinti, o kita, kad jau yra paprotys vištas laikyti ir visi jas laiko.

Vienos ūkininkės šiek tiek rūpinasi vištų lesinimu, kitos nieko joms neduoda, jos pačios „oru" minta, vaikščiodamos aplink sodybą, o dar kitos, kad pramanytų, viską vištoms sulesintų ir kur tik apsisukdamos, joms beria iš saujos, kaip iš gausybės rankovės, visokiausius grūdus ir kemša miltus. Bet ištikrųjų nieks iš šeimininkių nežino, kiek ir kokio lesalo reikia vištai, kad ji geriausiai dėtų kiaušinius ir kurios vištos išsimoka gerai lesinti. Todėl čia šituos klausimus ir pasvarstysime.

Vasarą, jei vištos laisvai vaikščioja aplink sodybą ir daržuose, o jų nedaug iš viso laikoma, tai su jų lesinimu neturime jokio vargo. Vištos tada, toli gražu, alkanos nevaikščioja. Jos susiranda sau, kiek tiktai joms reikia ir kokio tiktai reikia lesalo ir prisisotina. Tada vištos lesa jauną žolę, susiranda grūdų, mineralinių medžiagų — kalkių. Be to, dar jos susiranda sau ir baltyminio lesalo (mėsos), rankiodamos įvairius vabzdžius ir kirminus. Žinoma, jeigu vištos laikomos uždarytos vištidėje, tai ir vasaros metu reikia jas atitinkamai lesinti. Laisvai vaikščiodamos vištos gali daržuose vasarą padaryti daug žalos, ypač javų brendimo metu. Todėl tuo laiku jas reikia uždaryti į tam tikrą aukštai aptvertą vištadarži. Geriausiai jį aptverti vielos tinklu. Tame vištadaržyje vištos pačios lesa žolę, be to, reikia jas kiek ir palesinti. Jos tada gerai deda, nes naudojasi tyru oru, saulės spinduliais ir pasivaikščiojimu. Visa tai labai teigiamai veikia į vištų dėslumą.

Visai kitos vyštų laikymo sąlygos yra žiemą, kada lauke šalta, o sniegas laiko apklojęs visą žemę, saulė tik kada-nekada pasirodo. Tada vištoms daugiausia tenka būti uždarytoms vištidėje arba, kaip mūsų krašte, paprastame, tamsiame tvarte kartu su kitais gyvuliais arba pirkioje, pakrosnyje. Šiuo atveju vištos minta tik iš šeimininkės malonės, kiek ji joms duoda palesti. Žiemos mėnesiais kaip tik mažiausiai vištos deda kiaušinių, nes tas laikas joms yra blogiausias. Yra ištirta, kad vištos daugiausia sudeda kiaušinių pavasarį — balandžio ir gegužės mėnesiais. Jeigu norėtume vištų dėslumą kiekvieną mėnesį išreikšti nuošimčiais, lygindami jį su visų metų dėslumu, kuris sudaro 100%, tai gautume, kad vištos sudeda: lapkričio mėnesį tik 1% visų metų kiaušinių, gruodžio mėn. — 2%, sausio mėn.—3%, vasario mėn. — 5%, kovo mėn.—12%, balandžio mėn.—22%, gegužės mėn. — 19%, birželio mėn. — 15%, liepos mėn. — 9%, rugpiūčio mėn.—6%, rugsėjo mėn.—4% ir spalio mėn.—2%.

Nors vištos žiemos mėnesiais mažiausia sudeda kiaušinių, bet tų kiaušinių vertė yra didesnė ir už dvigubą kiaušinių kiekį pavasarį. Geros vištos per lapkričio, gruodžio ir sausio mėnesius gali sudėti 30—40 kiaušinių. Geros dėslios vištos reikia ir išsimoka gerai lesinti ir žiemos metu. Tik blogos vištos niekad neišsimoka gerai lesinti. Todėl jų reikia vengti, pasirenkant veislei dėslesnes vištas.

Geras vištų lesinimas žiemą svarbus yra ne tiktai jų dėslumui palaikyti tuo metu, bet dar svarbesnis jis yra tuo žvilgsniu, kad padeda vištoms atsigauti ir geriau pasiruošti pavasario dėjimui. Taigi žiemą sušertas vištoms pašaras gali išsimokėti ir pavasarį. Kaip karvės pieno gamyboje kasmet padaro pertrauką, norėdamos sustiprėti ir pasiruošti naujam gamybos sezonui, taip ir vištos be to neapseina.

Praktika rodo, kad dėsli višta žiemą turi gauti savo pašare apie 14 gr baltymų per dieną, kurie yra būtinai reikalingi kiaušiniams pagaminti. Mat, kiaušinio vidus yra sudarytas iš vienų baltymų ir iš šiek tiek riebalų ir vandens. Vištos organizmas kiaušinio baltymus gali pagaminti irgi tik iš baltymų, kuriuos gauna lesale. Todėl, kaip matėme, vištai tų baltymų, palyginti, reikia gan daug. Dėl to višta turi gauti ne tiktai grūdų ir bulvių lesti, bet dar jai yra reikalingi gyvulių kilmės pašarai, kurie turi daugiau baltymų, nei grūdai ar bulvės. Geriausi gyvulių kilmės baltyminiai pašarai yra mėsos miltai, separuotas pienas, varškė, pasukos (maslėnkos). Mūsų ūkio sąlygose, žinoma, geriausia tiks duoti vištoms separuoto pieno, pasukų ir varškės. Pavyzdžiui, 8 vištoms reikia duoti 1 litras separuoto pieno. Be to, žiemos metu reikia duoti kiekvienai vištai po 60 gr grūdų miltų (stambiai maltų) mišinio ir sėlenų ir po 30 gr bulvių, apibertų miltais ir suvilgytų pasukomis. Kai kas duoda vištoms šlapią mišinį vietoje sauso. Tuo atveju duodama apie 40 gr virtų, gerai sutraiškytų bulvių, sumaišytų su kvietinėmis sėlenomis ir su 20 gr miltų, skaitant kiekvienai vištai per dieną. Šis mišinys patartina kiek pasūdyti ir pridėti į jį po 2 gr plautos kreidos.

Vištoms tinka visi javų grūdai, kurie tik išsimoka lesinti. Tačiau rugiai mažiausiai joms tinka, nes blogiausia juos virškina ir jų nemėgsta. Geriausius rezultatus duoda kviečių, miežių ir avižų lesinimas. Rugių galima į šių javų grūdų mišinį pridėti iki 15%. Geriau suvirškina vištos sudaigintus rugius. Taip pat ruginės sėlenos galima sulesinti tik drauge su kvietinėmis, o ne vienos paskirai.

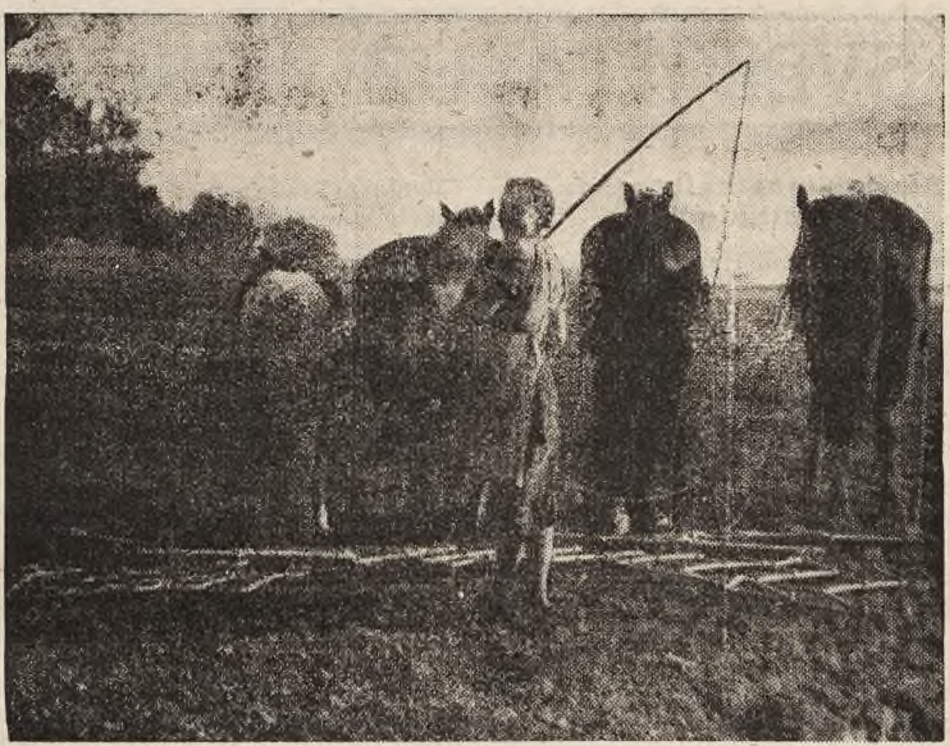
Žiemą reikia duoti vištoms ir žaliųjų pašarų: kopūstų, morkų, burokų arba daigintų avižų. Praktika parodė, kad labai naudinga žiemą vištoms duoti šiek

tiek raugintų kopūstų ar kitų raugintų pašarų.

Toks vištų lesinimas, kaip aukščiau nurodėme, yra būtinas, kad vištos per žiemą dėtų ir kad išliktų sveikos, stiprios ir gerai pasiruošę dėsliausiam laikui, pavasariui.

Be vištų lesinimo, labai yra svarbus dalykas jų priežiūra. Vištoms reikia už vis daugiausiai šviesos, negu kitiems gyvuliams. Šviesa ypatingai gerai veikia vištų dėslumą. Todėl vištidės langai iš pietų pūsės turi būti kuo didžiausi, kad saulės šviesa legvai galėtų apšviesti visas virštidės grindis ir laktas. Be to, vištidė turi būti sausa, švari, gerai vėdinama ir neperšalta. Kiek šiltesnėmis dienomis vištas reikia išleisti pasivaikščioti oran. Prie vištidės arba viename gale vištidės turi būti pripilta smėlio, žvyro su pelenais ir smulkiais angliais, kad vištos ten galėtų pasikapstyti. Tas labai vištoms reikalinga ir jos pasikapstę turi didesnį apetitą ir geriau deda.

Čia apie vištų laikymą kartu su kitais gyvuliais tvartuose arba su žmonėmis pirkiose visai nekalbame, nes tokis vištų laikymo būdas yra atgyvenęs savo amžių ir reikia kuo greičiausiai jį pamesti, kur jis dar yra užsilikęs. *M. Č.*

Gražus vasaros ūkio darbų vaizdas Klaipėdos krašte

Skaitykite ir platinkite ūkišką spaudą

Šioje gadynėje spauda viską gali. Diplomatai per spaudą pasiekia didžiausius politinius laimėjimus. Per spaudą greitu laiku sukaupiama visos tautos valia dideliems žygiams nuveikti. Spauda panaudojama kaip tikriausia priemonė bet kokiai priešrinkiminei agitacijai. Pramoninkai ir pirkliai per spaudą išreklamuojama savo prekes ir iš to pelni didžiausius kapitalus. Ūkininkai per spaudą mokinami tikslingiau ūkininkauti. Žodžiu, šiandien jau nėra nė vienos gyvenimo srities ar specialybės, kuri neturėtų atitinkamos savo spaudos arba kuriai būtų nereikalinga spauda.

Mūsų gyvenimo sąlygose spauda dar turi ypatingos reikšmės, nes jį turi atlikti ne tik savo tiesiogines pareigas, bet dar turi pavaduoti ir visas kitas žmonių kultūrinimo priemones, kaip gyvą žodį, spektaklį, parodas, demonstracijas ir t. p., kuriomis šiuo laiku, mes lietuviai, negalime pasinaudoti. Telieka tada tik viena vienintelė spauda, kuri turi pasotinti visą mūsų dvasinį gyvenimą ir visko mus pamokyti, nurodyti ir nušviesti mums tikruosius mūsų gyvenimo kelius.

Šioje vietoje noriu kiek pakalbėti tik apie ūkiškąją spaudą. Seniau, be ūkiško laikraščio ir knygų, dar turėjome savas ūkiškas organizacijas — Lietuvių Ūkio D-jos skyrius, jaunųjų ūkininkų kuopeles, turėjome ir savo lietuvius agronomus bei instruktorius, kurie, nuolat važinėdami po kaimus, mokino ūkininkus gyvu žodžiu ir pavyzdžiais, kaip tą ar kitą darbą ūkninkas turi geriau ir tikslingiau atlikti, kad iš to būtų daugiau naudos. Šiandien nėra nei organizacijų, nei agronomai negali važinėti kaime, lieka tik ūkiški laikraščiai ir viena — kita knyga, kurios Vilniuje išeina.

Kiek tų knygų per metus išeina? Šiemet, pavyzdžiui, išėjo iš spaudos tik trys ūkiškos knygos: 1) Naminių gyvulių gydymas, 2) Mergaičių darbeliai ir 3) Ūkininkų Kalendorius 1938 metams.

Geriausias visgi ūkininko mokytojas ir patarėjas yra ūkiškas laikraštis „Ūkininkas". Ir „Ūkininkų Kalendoriuje" mūsų ūkininkai randa daugybę labai naudingų ir aktualių patarimų, nurodymų iš visų ūkininkavimo sričių. Todėl ką ne ką, bet laikraštį „Ūkininką" ir „Ūkininkų Kalendorių" privalo užsiprenumeruoti ir skaityti kiekvienas ūkininkas.

Mūsų ūkininkai juo labiau ir tiksliau turi skaityti ir išnaudoti visas skelbiamas žinias laikraštyje ir kalendoriuje, nes mūsų ūkiška spauda yra labai negausi.

Nepakanka tik pačiam skaityti laikraštį ir kalendorių, bet reikia pasirūpinti, kad juos visi tavo kaimynai skaitytų. Kurie gali užsiprenumeruoti laikraštį, reikia jiems draugiškai patarti, kad tai atliktų neatidėliodami. Kurie yra neturtingi ir patys negali užsiprenumeruoti laikraščių, reikia jiems savų paskolinti arba susirinkus vienoje pirkioje visiems balsiai paskaityti. Kiekvieno gerai tautiškai ir ūkiškai susipratusio lietuvio pareiga yra ne tiktai pačiam skaityti, lavintis ir šviestis ir su tuo didžiuotis prieš tamsesniuosius, bet lygi pareiga yra visus savo tautiečius šviesti aplink save. Visa, ką mes darome, turėkime prieš akis ne vien savo asmeniškus sumetimus ir asmenišką naudą, bet taip pat — aukštesnius, kilnesnius mūsų tautos idealus.

Nors negausi mūsų ūkiška spauda, bet ją gerai išnaudojus ir nuolat sekant, daug galima sužinoti naujų dalykų. Perskaitytas žinias ūkiškame laikraštyje reikia išmėginti savo ūkyje, praktikoje. Tik tada pasirodys toji tikroji spaudos nauda. Jeigu tik skaitytume ūkiškas knygas ir laikraščius ir puikiausiai žinotume visas tikslingo ūkininkavimo teorijas, bet jeigu tik praktikon nieko naujo neįvestume, o ūkininkautume po senovei, tai tada iš to skaitymo neturėtume jokios materialės naudos, o tiktai laiką gaištume

Žiemos metas yra patogiausias ūkiškos spaudos skaitymui ir platinimui. Jeigu per vasaros darbymetę nespėjame paskaityti laikraščių, tai dabar juos visus iš eilės reikia peržiūrėti, perskaityti, kad ko nors nepraleidus, kas būtų įdomu sužinoti. Šiuo metu yra daugiausia laisvo laiko ir ūkininkui yra lengviau su skatiku susiversti. Todėl nepraleiskime, ūkininkai, dovanai nei brangaus laiko nei sunkiai uždirbto skatiko menkiems dalykams. Laisvesnį laiką sunaudokime savęs ir kitų lavinimui ir švietimui, o pinigus reikalingiausiems šeimos reikalams ir knygai bei laikraščiui įsigyti. Juk niekas taip pigiai pas mus nekaštuoja, kaip laikraščiai ir knygos. Didžiulis laikraštis metams kaštuoja 2—3 auksinai, storiausias kalendorius ar knyga tik iki 50 sk. Ištikrųjų gi laikraščio ir knygos vertė yra šimtą kartų didesnė, kai ją perskaitome. Tų žinių, kurias įsigijame iš laikraščio ar knygų, tikrai niekam neparduotume už porą auksinų.

Ūkiškų knygų yra dar nemaža lietuviškuose knygynuose Vilniuje, kurios parduodamos labai pigiai. Tik reikia, kad ūkininkai jų įsigytų ir skaitytų.

Tad skaitykite knygas ir laikraščius patys ir kitiems duokite pasiskaityti — atliksite kilnų visuomenišką darbą.

Ving.

SVEIKATA UŽ AUKSĄ BRANGESNĖ

Saugokimės nelaimingų atsitikimų

Nelaimingų atsitikimų statistikos rodo, kad miestuose vis daugiau ir daugiau žmonių ištinka nelaimės. To priežastimi yra miestų augimas, žmonių tirštumas, fabrikai, automobiliai, mašinos, orlaiviai, didelis gatvių judėjimas, elektros srovė, aukštų namų statymas, dujų sprogimai, sportas ir svarbiausia, žmonių girtavimas ir neatsargumas. Ištikus automobilių katastrofai, paprastai tiriama ar šoferis nebuvo girtas.

Tokie tyrimai parodė, kad apie 90% automobilių nelaimių įvyksta, važiuojant šoferiui „truputį įkaušus". Truputį išgėręs žmogus yra perdaug drąsus ir neatsargus, nepastebi kliūčių, kurios gali sukelti didelę nelaimę. O kiek dar žmonių pasigėrusių dažnai įkrenta į vandenį ir prigeria, arba sušąla.

Mūsų ūkininkai, pardavę turguje sėmenis ar karvę, o kiti ir nieko nepardavę, dažnai grįžta namo „įkaušę". Pakeliui vienas pameta ratą ir išvirsta kur nors į griovį ir nusidaužia nosį, ar išneria ranką. Kitas jo draugas „pernakvoja" kur nors žydo patvartėje, peršąla ir suserga plaučių uždegimu. Petras, „apilęs ir pasidrąsinęs" karčiamoje, eina su peiliu atsilyginti savo švogeriui ar uošviui už skriaudą ir visi „pernakvoja" šaltojoje. Paskui kai kam tenka nuvažiuoti ligoninėn, o grįžus prasideda nepabaigiama teismų virtinė.

Geriausia visai negerti, ypač kelionėje. Jei kas pats negali to išvengti, tai kiti blaivūs žmonės turi žiūrėti, kad kaimynas grįžtų iš turgaus sveikas. Jei jam teko išgerti, tai negalima jo niekur vieno palikti. Žodžiu, išgėrusiems ir visai pasigėrusiems reikalinga globa, tada bus mažiau nelaimių.

Dar blogiau, jei išgėręs eina dirbti darbo. Miške, leidžiant medžius, kuliant mašina, ar šienaunant nepastebi, kai sužeidžia sau ranką ar koją. Vis tai nelaimės, kurios galėtų neįvykti, jei žmonės negertų.

Kitos nelaimės įvyksta *dėl apsaugojančių priemonių stokos.* Pavyzdžiui, akmenų skaldytojas dažnai gali sužaloti skeveldromis savo akis, jei jis nevartoja tam tikrų akinių, saugojančių akis nuo sužalojimų. Tokius akinius turi vartoti ir ūkininkai, kurie kuliant leidžia į mašiną javus. Akiniai apsaugoja akis nuo sužalojimų, užkrėtimų ir užrūkimų, kurie būna akių uždegimo priežastimi. Taip pat nepamirškite, kad negalima be akinių baltinti kalkėmis (vopna). Kalkės, patekusios į akis gali išdeginti jas taip, kad paskui žmogus nustoja regėti. Gesinant kalkes vartokite akinius, kad nepatektų į akis, negesintų kalkių grumsteliai. Tokie akiniai kaštuoja nuo 20 sk. iki 1 auks.

Jei nelaimė atsitinka samdiniui ar darbininkui tik todėl, kad darbdavys (ūkininkas) neduoda jam nuo to apsaugojančių priemonių, tai pagal įstatymus už nelaimę atsako darbdavys. Pavyzdžiui, jei darbininkas, maišydamas kalkes, išsidegina sau akis todėl, kad darbdavys nenupirko jam akinių, tai už tai atsako darbdavys. Teismas gali priteisti mokėti darbininkui už neapsaugojimą nuo nelaimės ten, kur galima apsaugoti.

Daugelis kitų nelaimingų atsitikimų atsitinka dėl mūsų pačių netvarkingumo ir neatsargumo. Dažnai mėtome viso kius stiklus kur pakliuvo. Vaikai, visur lakstydami, susižeidžia stiklais kojas. Negalima mėtyti nei stiklų, nei aštrių geležų ten, kur žmonės vaikščioja ar maudosi.

Vaikų neprižiūrėjimas neša nelaimęs jiems patiems ir kartais visam sodžiui. Dažnai vaikai, suradę degtukų, kuria laužus arti namų ir padega trobas. Po karo ir dabar kartais pasitaiko, kad vaikai žaidžia šaudydami paraku, arba suradę senų šovinių, muša juos akmenimis. Šios sprogstamosios medžiagos nevienam atitraukė pirštus, rankas ir nevieną užmušė.

Vaikai mėgsta pamėgdžioti suaugusius. Suradę pamestą pievoje dalgį, ima jį pustyti, susižeidžia sau pirštus arba šienaudami nukerta savo draugams kojas. Neuždengtas šulinys vylioja vaikus. Neleiskime vieniems vaikams maudytis ir žaisti arti vandens.

O kiek nelaimų atsitinka su vaikais, kurie lenda prie akselinių ir kuliamųjų mašinų. Tai vis tėvų kaltė, kad neužrakina, kad nepaslepia, kad neprižiūri. . Kiekvienas aštrus daiktas turi būti slepiamas nuo vaikų.

Artinasi žiema, atsiras naujas nelaimingų atsitikimų šaltinis, tai *slidūs takai ir ledas.* Jei paliksime prie namų slidžius takus, tai nuolat žaisime su nelaime, nes paslydus, galima netik susimušti, bet ir nulaužti koją ar ranką, o kartais ir persiskelti galvą. Žiemą takus reikia išbarstyti smėliu. Už slidžius takus ir su tuomi susijusias nelaimes atsako savininkas (ūkininkas) taip, kaip atsako už nepririšto šuns apkandžiojimą

Kaip matome, valstybė ir visuomenė, norėdama sumažinti nelaimių skaičių, įvedė bausmes tiems, kurie nevengia ir nešalina nelaimingų atsitikimų, kurie išstato kitų sveikatą ir gyvybę pavojun. Todėl nelaukime, kol mus kas nors išmokys tvarkingumo ir atsargumo, bet patys šalinkime visa tai, kas gali pakenkti netik mums patiems, bet ir kitiems.

Galvos sumušimai ir žaizdos

Nelaiminguose atsitikimuose dažnai sužalojama galva. Galvoje yra smegenys, svarbiausi gyvybės centrai, taip pat ir lygsvaros bei matymo ir girdėjimo organai (ausys, ausies labirintas, akys). Todėl aišku, kad galvos sumušimai gali būti pavojingi netik sveikatai, bet ir gyvybei. Daug pareina nuo to, kokiu daiktu, kokiu smarkumu ir kokion galvos vieton pataikoma. Buku daiktu (lazda, akmeniu, siena ir pan.) sumušus galvą, paprastai nebūna žaizdų, tik smarkiai sutrenkus, gali būti odos ir galvos kiaušo sužalojimai. Sumušimo vietoje netrukus iššoksta guzas, nes išsilieja kraujas iš indų po oda. Veikiant didesniam smūgiui, gali trūkti oda ir įlūžti arba plačiai sprogti galvos kiaušas. Kartais, netgi mažai sutrenkus galvą, be jokių žaizdų ir be guzo gali žmogus nustoti sąmonės. Tai yra *smegenų sutrenkimas.* Žmogus griūna vietoje, pulsas darosi lėtesnis (40—60 per min.), pradeda vemti, be sąmonės. To priežastim dažnai būna kraujo išsiliejimas į smegenis arba ant smegenų paviršiaus.

Kartais sumušus (įlūžus) viršugalvio kairiąją pusę, žmogus nustoja kalbėti ir valdyti dešiniąją kūno dalį, dešinę ranką ir koją. To priežastimi yra smegenų paviršiuje esančių kalbėjimo ir judėjimo žydinių sužalojimas.

Pavojingiausi yra galvos kiaušo apatinės dalies sulaužymui. Jie atsitinka, sudavus sunkiu daiktu į viršugalvį arba nukritus iš didelio aukščio ant galvos, o kartais pasitaiko ir nukritus ant kojų. Tuojau trūksta kraujas iš nosies, iš ausies ir iš barnos. Paakiuose atsiranda mėlyni patynimai. Netrukus ligonis miršta, gydymas yra be pasekmių.

Galvos sužalojimas aštriais daiktais (peiliu, kirviu, vyniu ir pan.) duoda įvairias žaizdos: piaustytas, durtas, draskytas. Galvos žaizdos, jei yra švarios, paprastai greitai gyja.

Gydymas. Mažesni galvos sumušimai, be žaizdų, nereikalauja ypatingo gydymo. Kad neiššoktų didelis guzas, reikia dėti ledą arba šaltus kompresus. Esant smegenų sutrenkimui, ligonį be sąmonės reikia paguldyti lovon, dėti ledą arba šaltus kompresus ant galvos ir pakviesti gydytoją, nes reikalinga daryti įtryškimai. Galvos kiaušo sulaužymai gydomi operaciniu būdu ir tik ligoninėse.

Galvos žaizdos. Didesnes piautas galvos žaizdas reikia vėliausia po 6—10 valandų susiūti, tada jos gerai sugis. Jei žaizda yra užteršta žemėmis ar mėšlu, reikia ją ko greičiausia išplauti švariu virintu vandeniu. Nukirpti plaukus, patepti juodina ir aprišti švaria gaza. Netrukus nuvykti pas gydytoją, kad susiūtų žaizdą ir padarytų *prieštetaninio serumo įtryškimą,* kuris apsaugo nuo užkrėtimo baisia liga *mėšlungiu.* Pabrėžiu, kad įtryškimas ypač reikalingas, jei žaizda buvo suteršta žemėmis. Žaizdą susiuvus, ji greitai gija ir pasilieka mažas ženklas.

Gydytojas.

MOTERŲ DARBAI

Kaip padidinti šeimininkės pajamas

Šiais laikais žymiai sumažėjo šeimininkės pajamos. Kai kuriose vietose, atsiradus pieninėms, pienas, o kai kur ir kiaušiniai iškart atiduodami pieninėn. Paspruko iš šeimininkės rankų svarbiausi produktai, kuriuos pardavus turguje, galima buvo turėti sau pajamų. Daugelis galėtų pasakyti, kad dabar nieko nėra, kas galima būtų parduoti turguje. O tuo tarpu šeimininkės ūkio išlaidos nesumažėjo: vistiek reikia virtuvei puodo, bliūdo, šaukšto ir t. t.

Sumani šeimininkė nenuleis rankų ir prireikus kokio skatiko, nebėgs pas vyrą prašyti, bet stengsis paruošti ką nors pardavimui, kad turėtų nors truputį pinigų savo smulkioms išlaidoms. Ji susipils sūrį, varškės, užsiaugins įvairių daržovių, uogų, naminių paukščių, išsirūkys kumpį ir turės pardavimui.

Parduoti yra kas, bet man čia svarbu, kad šeimininkių paruoštos pardavimui prekės pirkėjo neatbaidytų, bet pritrauktų. Dažnai tenka matyti atvežtus iš sodžiaus sūrius apipelėjusiuose sūrmaišiuose, varškę nešvarioje skarelėje sukrėstą, kumpį čielą padėtą tiesiai vežiman, o jei supiaustytas gabalais, tai laikraščių popieriu įsuktą. Sviestas į vieną didelį gabalą dažniausia rankomis suspaustas. Perpiovus sviesto gabalą ar sūrį, dažnai galima rasti visokių nešvarumų.

Taigi, jei šeimininkė nori, kad jos prekes kuo greičiausia išpirktų ir kuo aukščiausias kainas duotų, reikia: sviestą atsverti po pusę kg arba kilogramais, įsukti į sviestinį popierį, varškę laikyti emalijuotame puode su dangteliu, mėsą taip pat reikia susukti į sviestinį popierį. Sūriai reikia gražiai susukti į sviestinį popierį ir sustatyti viens prie kito medinėje dėžėje, kad nesulūžinėtų. Daržoves suraišioti ryšuliais arba laikyti pintinėse.

Taip pat svarbu, kad prekės būtų tvarkingai vežime sudėstytos, sustatytos. Ten, kur stovi sūriai, sviestas, uogos, negalima dėti daržovių arba tarp puodų patūpdyti vištos. Reikia prekes suskirstyti grupėmis. Jei norime, galime pirmiausia statyti pieniškus produktus, po jų uogas, o toliau, šiaudų tvorele atskyrę, dėsime daržoves. Gražiai paruoštos ir tvarkingai vežime sustatytos prekės tikrai didesnį turės pasisekimą pirkėjų tarpe, o šeimininkė be vargo paims didesnę kainą. Svarbu, kad šeimininkė neduotų pirkėjams gnaibyti sūrių, sviesto ar mėsos, bet duoti paragauti mažą šmotelį, atpiovus peiliu, grietinę—šaukšteliu.

Parduodama savo prekes šeimininkė pati turi būti švariai apsirengusi ir labai švariai nusipraususi rankas. Visos drobės ar skudurėliai, kuriais apdengiama prekės, turi būti labai švarūs.

Kiekviena šeimininkė, važiuodama turgun, turi atsiminti šiuos kelius patarimus, kaip reikia paruošti produktus pardavimui. Namie tinkamai paruošti, o turguje gražiai vežime sustatyti produktai bus vertingesni ir pirkėjai duos brangesnę kainą.

Staltiesės

Graži staltiesė yra didžiausias sodžiaus pirkios papuošalas. Gražios yra pirktinės staltiesės, bet negali jos prilygti mūsų sesučių gražioms, baltoms ir spalvotoms, neblunkančioms, namie austoms staltiesėms. Austos staltiesės yra gražios, bet daugiau ar mažiau savo raštais viena į kitą panašios. Galima dėl įvairumo, atmainai išsisiuvinėti gražią drobinę staltiesę. Raštų staltiesėms yra visokių, o jei negalima niekur gauti, tai norint, galima pačiai sugalvoti ir ant plono popierio papaišyti. Raštą ant drobės perpaišyti reikia šitaip: ant lygaus stalo tiesiame susiūtą, staltiesės didumo drobę, ant drobės mėlyną, perpaišomą popierį (kalkę) geruoju šonu į drobę, o ant kalkės raštą. Visą tą raštą, kiek paspausdami paišelį, perpaišome. Saugoti, kad popieriai gulėtų ant drobės nepajudėję, toje pačioje vietoje, kur padėjome.

Siuvinėjimui imti neblunkančius siūlus, geriausi su raidėmis D. M. C. Skalbiant staltieses siuvinėtas D. M. C. siūlu, jos neblunka net virinamos. Siuvinėta staltiese gali būti stalas uždengta per visą dieną, bet laike valgio reikia ją nuimti, o užtiesti baltą. Tik duodant lengvus pavakarius gali būti stalas užtiestas siuvinėta staltiese.

Taigi dabar ilgais rudens vakarais mergaitės tegul išsisiuvinėja sau Kalėdoms po gražią staltiesę. Drobė staltiesėms tinka baltinta ir nebaltinta.

Palengvinkime savo būvį

Jau iš senovės moters namų ruošos darbų daugelis vyrų neįkainuoja ir neužjaučia jai. Moteris pervargsta, be laiko pasensta, nuolat serga, bet visų jai užkrautų darbų nespėja atlikti. Pirmiausia, norėdamos sau kiek palengvinti, turime įrodyti vyrams, kad neteisingai, jau nuo amžių, yra paskirstyti vyriški ir moteriški darbai. Gerame, taikiame šeimos sugyvenime vyras visame turi moteriai padėti, nes jis ir jėgų turi daugiau.

Pažiūrėkime, ką daro per vieną vasaros dieną beveik kiekviena sodžiaus moteris. Ji turi anksčiausia atsikelti, suruošti visai šeimai pusryčius, paduoti juos, pavalgidinti vaikus, išplauti indus, aptvarkyti pirkią, pašerti gyvulius ir spėti su visa šeima į laukus. Lauke taip pat skubėti, nesidairyti, nes gali lietus užeiti, ar javai pernokti ir išbyrėti. Atėjus visai šeimai pietų, vėl moteris bėga skuba tai kamaron tai svirnan, kol suneša visa, kas reikalinga pietums. Vyrai tuo tarpu susėdę ilsisi, šnekučiuojasi ir laukia pietų. Susėdus visiems pietų, šeimininkė aprūpina visus šaukštais, lėkštėmis, žiūri, kad tik kuriam ko netrūktų. Ar valgius ar nevalgius, po pietų vėl turi skubėti paplauti indus, pašerti gyvulius, kad spėjus su pailsėjusiais vyrais į lauką. Vakare vėl vakarienės ruošimas, karvių melžimas, gyvulių šėrimas, indų plovimas ir daug nesuskaitytų darbų darbelių iki tamsios nakties. Vyrai tuo tarpu ilsisi, nes jiems priklauso poilsis po sunkaus dienos darbo.

Ir jei po visų namų ruošos darbų moteris nors puse žodelio pasiskųs savo vyrui, kad pavargus ar jai kas skauda, gali tikėtis, kad užgirs: „Nuo ko gi tau skauda, namie sėdėjai ir pavargai. Koks čia darbas valgį išvirti ir pirkia išsišluoti." Moteris nutyli, nes jai gailesys širdį suspaudžia, kad nieks jos neužjaučia. Perdaug darbais užversta moteris apleidžia tiesiogines ir būtinas savo pareigas: negali tinkamai prižiūrėti ir auklėti savo mažų vaikų, negali tinkamai aptvarkyti namų.

Moterys, jei mūsų žodžio vyrai nesupranta ir nenori suprasti, tai bent pačios stenkimės palengvinti sau.

Pirmiausia nuo mažų dienų pratinkime savo vaikus, kad mums visame padėtų. Netarnaukime per daug vaikams, lai pagal išgalę patys sau viską pasidaro. Ir mergaites ir berniukus pasiųskime kai ką atnešti, nunešti, padėti, tai užaugę nesėdės, kaip svečiai už stalo, bet patys sau užsidengs pietums stalą.

Labai svarbu, prieš pradedant bet kokį darbą, apgalvoti, apmąstyti nuo ko jis pradėti. Pavyzdžiui, norime kepti blynus, tai reikia susinešti viską kas reikalinga blynų maišymui, pakurkime plytą, išvalykime skauradą ir tik paskui nusimazgoję rankas, maišykime blynus. Jei iš anksto apgalvotume nuo ko pradėsime darbą, tai nereiks kelis kartus bėgioti svirnan ar kamaron.

Arba norėdamos plauti indus nepilkime karšto vandens bliūdan ir po vieną lėkštę nenešiokime plauti, bet reikia visus nešvarius indus sudėti kruvon ir atsisėdus greitai mazgotele plauti lėkštes, kad vanduo neatauštų.

Kitose šalyse karves melžia tik vyrai. Ir pas mus tas turi būti įvesta, nes karvių melžimas yra ilgas ir sunkus darbas.

Kapliuoti, ravėti ir daržų prižiūrėti turi padėti ir vyrai, nes moteriai vienai per sunku. Kapliuoti ir ravėti ne rankomis, bet kapliu ir ravėtoju ant ilgo koto, kad nereiktų per daug susilenkti. Karves melžiant ir skutant bulves, atsisėsti ant suoliuko, bet netupėti ištisomis valandomis.

Taigi, moterys, pasistenkime savo darbo palengvinimui įsigyti tokius menkus daiktus kaip suoliukai, ravėtojai, kapliai, kurie mažai kaštuoja, o darbą jais daug greičiau padarysime ir ne taip pavargsime. Svarbiausia betgi visada turėti sveiką nuovoką, kokį ir kaip darbą darysime, o išvengsime per didelio bėgiojimo ir nuovargio. *M. Č.*

Dėl melagingų gandų apie kooperatyvus

Kad kooperatyvas gerai veiktų, reikia turėti gerą pardavėją ir vadovybę. Tačiau to dar maža, kooperatinės bendrovės pagrindą sudaro nariai ir jų sudėti pajai, dėl to kokie nariai, toks ir kooperatyvas. Kur nariai yra kooperatiškai ir šiaip kultūriškai daugiau susipratę, ten ir kooperatyvas geriau gyvuoja, o kur ne, tai vos laikosi arba visai sunyksta. Nesusipratę ir kooperatyvo reikaluose nenusimaną nariai sudaro labai gerą dirvą nepalankiai prieš kooperatyvą agitacijai. Kooperatyvui priešų nestinga. Labiausiai kooperatyvų nemėgsta privatūs krautuvininkai, kuriems kooperatyvas savo pastoviomis kainomis neleidžia pakelti prekių kainų pagal savo norą. Visiems juk yra gerai žinoma, kad kur kooperatyvo nėra, ten žydeliai susitarę ima iš ūkininkų už perkamas prekes, kiek nori. Bet vos tik įsikuria kooperatyvas, tuojau ir privačios krautuvės kainas sumažina, stengdamosi kartais konkurencijos sumetimais pardavinėti pigiau dar ir už kooperatyvą. Šitaip daro privatūs prekybininkai ne iš kokios meilės ūkininkams, bet norėdami žmones atitraukti nuo kooperatyvo, kad tas, neturėdamas pirkėjų, subankrutuotų. O kai kooperatyvas subankrutuos, tada privačios krautuvės vėl galės už prekes imti, kiek norės.

Agitaciją prieš kooperatyvus privatūs prekybininkai varo kad ir tokiu būdu: skleidžia žmonėse įvairiausius apie kooperatyvą prasimanymus, apie nebūtus kooperatyvo vadovybės ir pardavėjų nesąžiningumus, suktybes ir tariamas vagystes; jūs, girdi, pinigus sudėjote, o žiūrėkite, ką kooperatyvas ir jo vadai su jais daro. Ta proga dar papasakoja mūsų žmogui kokį nors sugalvotą atsitikimą, kaip jis pats ar geras jo pažįstamas esą matęs ar girdėjęs, kaip kooperatyvo pardavėjas naktį kažką pro langą iš kooperatyvo nešęs. Kaip kooperatyvo toks ir toks narys, kiek išsigeręs gyręsis, esą jis mokąs galus taip gerai paslėpti, kad ir lapė nesulotų. Tokių pramanytų gandų prisiklausęs, žmogelis ima jau abejoti kooperatyvo naudingumu ir tai, ką pas žydelį girdėjo plačiai ir su pagražinimais papasakoja kaimynams ir pažįstamiems. Nesikreipia tų žinių patikrinti į kooperatyvo valdybą ar kooperatyvo narių susirinkimą, bet su įtužimu skleidžia neteisingas žinias toliau. Šitokius melagingų žinių skleidėjus privatus krautuvininkas dar stikliuku pavaišina ar stačiai paperka, kad tik daugiau kenksmingų kooperatyvui žinių paskleistų. Bet daugiausia tokias žinias skleidžia visai nesąmoningai — pasakoja, ką būdamas miestelyje girdėjo, o girdėjo iš žydelio tokius ir kitokius dalykėlius apie kooperatyvą.

Melagingus ir tendencingus gandus apie kooperatyvus skleidžia ne tik privatūs prekybininkai, bet ir šiaip žmonės, kurie dėl įvairių priežasčių kooperatyvo nemėgsta ar stačiai nekenčia. Tokiais žmonėmis dažniausiai esti tie, kurie įvairiais sumetimais (kartais grynai pasipelnijimo) norėjo būtinai pakliūti į kooperatyvo vadovybę, bet jų neišrinko, arba dar dažniau tie, kurie iš tos vadovybės dėl netinkamo elgesio buvo pašalinti. Keršydami už tai kooperatyvui, prikalba nebūtų dalykų.

— Ar žinai, kaimyne, už ką jie mane iš to kooperatyvo išmetė?

— Ne, nežinau.

— Nagi už tai, kad nedaviau tai valdybai suktybių daryti. Oi, gražių dalykėlių apie tuos ponaičius žinau! — Ir papasakoja kaimynui apie kooperatyvo vadovybę tokių dalykėlių, kad net plaukai tam ima šiauštis.

— Tai regi, kokie anys — išplečia kaimynas akis,—o aš maniau, kad tu ten kažką praskutei, už tai tave ir pravarė.

— Ką tu, kaimyne, kalbi—galėčiau prisiekti, kad mano sąžinės ir mažiausias krislelis dar nesutepė. Jie, valdyba, suka. — Ir čia tas teisusis papasakoja dar vieną kitą sugalvotą smulkmeną. Kaimynas jau įtužęs grįšta namo ir su pasipiktinimu viską atpasakoja kitiems. Pikta sėkla mesta, nepasitenkinimas ir nepasitikėjimas kooperatyvu auga, o intrigantai džiūgauna, kad tą kooperatyvą pagaliau ims galas: sudraskys jį tie patys žmonės, kurie jį ir sukūrė. Šetoniškas darbas atliktas. Taip būti tačiau neprivalėtų.

Mūsų žmonėms reikia neklausyti, ką kalba Ickus, Šliomkė ar tas iš kooperatyvo pavarytas žmogus, bet ateiti kooperatyvan ir čia pareikalauti paaiškinimų. Kiekvienas narys turi teisę ateiti į savo kooperatyvą ir čia apie tai sužinoti. Yra pačių narių išrinkta revizijos komisija, kuri kiekvienu metu gali patikrinti, kas kooperatyve darosi ir suinteresuotiems paaiškinti, kaip iš tikrųjų yra. Dėl to nereikia klausyti, ką pašaliniai asmens plepa, bet pačiam viską sužinoti. *M. K.*

Apsaugokite sodus nuo kiškių

Kiškiai kasmet pridaro daug žalos mūsų soduose. Ypač jie labai pakenkia jauniems vaismedžiams, kurių ne tik odą nugraužia, bet ir šakas suėda.

Todėl jau dabar, kol dar nėra sniego, reikia vaismedžius gerai apsaugoti nuo šių graužikų. Reikia apsaugoti ne tiktai vaismedžius ir vaiskrūmius, bet taip pat ir kitus jaunus, sodyboje augančius, medžius, žilvyčius ir kitus lapuočius, kuriuos kiškiai lygiai puola, kaip ir vaismedžius.

Žinoma, būtų geriausia sodui apsauga nuo kiškių, tai toks sodo aptvėrimas, kad kiškiai į sodą visai negalėtų įeiti. Bet toks aptvėrimas labai brangiai kaštuotų ir todėl mūsų ūkininkams būtų neįmanomas. Todėl reikia pasirinkti kiti, daug pigesni ir taip pat geri būdai.

Labai gerai medžių stiebus apsaugoja nuo kiškių vielos tinklas, kuriuo apvedamas visas medžio stiebas. Nors toks tinklas ir brangiai kaštuoja, bet jį gerai ištepus teru ar derva, jis gali tarnauti tam tikslui per daugelį metų. Taip pat gerai saugo medžių odą nuo kiškių ir pelių eglių ir egliukų šakos, kuriomis reikia aprišti medžius. Medžius aprišti galima taip pat vandens nendrių šiaudais, kurių kiškiai neperkremta. Daug blogiau saugo medžius paprasti šiaudai, kuriuos gali pergraužti ir kiškiai ir pelės. Be to, kai kas tvirtina, kad vaismedžių apraišiojimas šiaudais daro juos mažiau atsparius šalčiams ir saulės spindulių veikimui. Jokiu būdu neleistina vaismedžius apraišioti autais ir skarmalais.

Senų vaismedžių stiebus su storesne žieve kai kas pataria ištepti sugedusiais, prarūgusiais gyvuliniais riebalais. To kvapo kiškiai nemėgsta ir negraužia odos. Bet tokių taukų negalima vartoti jauniems medeliams su lygia oda, nes gali pakenkti.

Apraišiojant vaismedžius, reikia apraišioti jų stiebus iki vainiko, o jei neaukštas vainikas, tai ir storesnes šakas. Jei rišama šiaudais, tai nepakanka vieno šiaudų ilgumo. Geriausia reikia dvi šiaudų saujas sudurti varpomis ir aprišti taip aukštai, kad kiškiai nepasiektų.

Jeigu kurių medžių šakos yra perdaug žemai nusikorę, tai reikia jas iš apačios paremti ramsčiais, kad kiškiai neapgraužtų jų viršūnių. Žinoma, jeigu vaismedžiai yra jauni ir pakankamai jų stiebai dar nesustorėję, reikia, kad būtų prie kiekvieno įkaltas kuolas ir pririštas medelis. Ploni medeliai šiaudais ar kuo kitu aprišti nuo kiškių, lengvai gali būti vėjo išjudinami arba žiemą net nulaužomi. *Agr. M. Čibiras.*

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų lapkričio 18 d., Vilniaus Javų - Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks

Rugiai	14.25—15.25
Kviečiai	19.50—18.50
Miežiai	14.25—15.25
Avižos	15.50—16.00
Sėmenys	45 00—45.50
Vikai	17.00—18.00
Lubinas (mėlynas)	8.75— 9.25
Kvietinės sėlenos	10.00—10.50
Ruginės sėlenos	9.25— 9.75
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.70
„ „ „ detal.	4.00
„ „ II rūšies urme	3.60
„ „ „ detal.	3.90
„ „ sūdytas urme	3.00
„ „ „ detal.	3.20
Kiaušinių 1 kg urme	2.00
„ „ detal	2.20

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6